Приложение № 2 към ОБЩИ УСЛОВИЯ ПРИЛОЖИМИ КЪМ ДОГОВОРИТЕ С КЛИЕНТИ –
ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И РИСКОВЕТЕ КЪМ ТЯХ

ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И РИСКОВЕТЕ КЪМ ТЯХ

Настоящият документ е приложение към Общите условия на „ТИ БИ АЙ БАНК“ ЕАД, приложими към договорите с клиенти за предоставяне на инвестиционни и/или допълнителни услуги, свързани с финансови инструменти **(„ОУ“)** и съдържа общо описание на финансовите инструменти, както и потенциалните рискове за Клиента, свързани с тези активи.

I. Общи положения

1. Настоящото общо описание на финансовите инструменти, за които се отнасят инвестиционните услуги и/или дейности, предоставяни от „Ти Би Ай Банк“ ЕАД **(„Банката“**), както и потенциалните рискове, свързани с тези активи (наричана за краткост „**Общо описание”)** е разработена на основание и в съответствие с разпоредбите на:

а). чл. 48, във връзка с 46 от Делегиран регламент (ЕС) 2017/565 на Комисията от 25 април 2016 година за допълване на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на организационните изисквания и условията за извършване на дейност от инвестиционните посредници и за даването на определения за целите на посочената директива;

и

б). чл. 71, ал. 2, т. 2, ал. 4 и ал. 7 от Закона за пазарите на финансови инструменти.

2. Общото описание е приложимо към договорите за сделки с финансови инструменти, които Банката сключва със своите Клиенти.

3. В случаите, когато Банката предоставя текуща информация на Клиентите си относно моментното състояние на различни пазари, същата следва да се възприема от Клиентите единствено и само като разкриване на информация, относима към съответния финансов инструмент, както и че същата се предоставя за удобство и информация на Клиента, като не представлява отправяне на препоръка за сключване или въздържане от сключването на дадена сделка с финансови инструменти.

4. Думи и изрази, изписани с главни букви, които не са дефинирани изрично в настоящото Общо описание, имат значението съгласно дефинициите, предвидени в ОУ.

II. Общо описание на финансовите инструменти

1. Акции на дружества, търгувани на “Българска фондова борса” АД, както и на дружества, търгувани на чуждестранни регулирани пазари на финансови инструменти или многостранни системи за търговия или акции, неприети за търговия на регулиран пазар или друго място на търговия.
Акциите са дялови ценни книжа, даващи на притежателите им право на собственост на определен дял от една компания, заедно с прилежащите й право на глас в общото събрание на акционерите, право на дивидент, както и ликвидационен дял.

Притежателите на акции в дадено дружество могат да печелят както доход от дивиденти, евентуално разпределяни от дружеството, така и от покачването на пазарната цена на акциите, ако имат пазарна цена. На акционерите на публичното дружество със седалище в Република България се полагат и права за записване на пропорционален на притежавания от тях дял брой акции във връзка с взето решение за увеличаване на капитала на публичното дружество.

Рискове, характерни за акциите (описанието на рисковете е посочено по-долу в т. III): Пазарен (ликвиден, валутен риск), макроикономически, отраслов, риск на емитента, риск, свързан със сетълмента и др.

2. Държавни ценни книжа (ДЦК): ДЦК са дългови ценни книжа, издавани и гарантирани от държавата. Притежателят на такива ценни книжа е кредитор на държавата. Българската държава издава държавни ценни книжа за покриване на свои краткосрочни, средносрочни или дългосрочни нужди от финансов ресурс. Държавните ценни книжа могат да бъдат деноминирани както в лева, така и в евро, щатски долари или в друга валута. Всички български ДЦК са гарантирани от Република България и се считат за нискорисков или безрисков инструмент. От гледна точка на структурата на доходността, ДЦК биват:

- **Сконтови** - продават се с отстъпка от номинала, а се изкупуват обратно по номинал, като тази отстъпка се явява доходът от книжата до падежа им.
- **Лихвоносни** - емитират се по номинал, изкупуват се обратно по номинал и носят лихва на притежателите им за периода на съществуването си.
- **Сконтово-лихвоносни** - продават се с отстъпка от номинала, погасяват се по номинал и допълнително носят лихва за периода на съществуването си.

Рискове, характерни за ДЦК (описанието на рисковете е посочено по-долу в т. III): Пазарен риск (ликвиден риск, валутен риск, лихвен риск), кредитен риск, риск на емитента, риск, свързан с насрещната страна по сделката, и риск, свързан със сетълмента.

3. Общински ценни книжа (облигации)

Този тип облигации се издават от отделните общини. Обикновено чрез емитирането им се цели набирането на средства за осъществяване на инвестиционна програма, подобрения в общинската инфраструктура и подобни дейности. От гледна точка на деноминация и начини за формиране на доходността тези облигации не се различават от ДЦК. Могат да бъдат обезпечени (с общински имоти или други активи) и необезпечени (гарантирани само с репутацията на общината-издател). Този вид дългови ценни книжа също са смятани за нискорискови финансови инструменти.

Рискове, характерни за общинските ценни книжа (описанието на рисковете е посочено по-долу в т. III): Пазарен риск (ликвиден риск, лихвен риск), кредитен риск, риск на емитента, риск, свързан с насрещната страна по сделката, и риск, свързан със сетълмента.

4. Покрити облигации

Съгласно българското законодателство, покрити облигации се издават само от банки. Банките емитират тези книжа за рефинансиране на операциите си и за увеличаване на кредитните си портфейли. От гледна точка на доходност и деноминация, влизат в категориите, посочени за ДЦК. Характерното за покритите облигации е, че са обезпечени с вземания, най-често по ипотечни кредити, отпуснати от съответната банка. Това означава, че при евентуална невъзможност на банката-емитент да изплаща

задълженията си по облигациите, вземанията по отпуснатите от нея примерно ипотечни кредити ще служат за изплащане на задълженията по облигациите.
Рискове, характерни за покритите облигации (описанието на рисковете е посочено по-долу в т. III): Кредитен риск, пазарен риск (лихвен риск, ликвиден риск), риск на емитента, риск, свързан с насрещната страна по сделката, и риск, свързан със сетълмента.

5. Корпоративни облигации
Корпоративните облигации са средство за набиране на финансов ресурс от страна на търговските дружества. Рискът на всяка емисия облигации зависи от дейността, финансовото състояние и кредитния рейтинг на компанията - емитент, както и от обезпечението по емисията. Доходите от тях отново се получават под формата на лихва или отбив от номинала и обикновено са по-високи от доходите по съизмеримите по срочност ДЦК, покрити или общински облигации.
Рискове, характерни за корпоративните облигации (описанието на рисковете е посочено по- долу в т. III): Кредитен риск, пазарен риск (лихвен риск, ликвиден риск), риск на емитента, риск, свързан с насрещната страна по сделката, и риск, свързан със сетълмента.

Всички дългови ценни книжа, посочени в т. 2-5 по – горе, освен при по-сложни структурирани продукти, дават право на притежателя им да получи главница, съразмерна на номиналната стойност на дълговата ценна книга, както и лихви съобразно посочения в условията на емисията лихвен процент.

6. Чуждестранни ценни книжа с фиксирана доходност
Ценни книжа от посочените по-горе категории, които са емитирани от чуждестранни емитенти и се търгуват на международните финансови пазари.
Рискове, характерни за тези инструменти (описанието на рисковете е посочено по-долу в т. III): Пазарен (лихвен, ликвиден), макроикономически, отраслов, валутен, риск на емитента, риск, свързан с насрещната страна по сделката, и риск, свързан със сетълмента.

7. Exchange Traded Funds (ETF) – Вид финансови инструменти (ценни книжа), които следват представянето на индекс или кошница от активи, и същевременно са регистрирани за търговия на фондов пазар. За разлика от взаимните фондове (колективни инвестиционни схеми), те са търгуват като обикновени акции на място на търговия. Реално ETF-а представлява фонд, управляван от голяма финансова институция (Маркет-мейкър), който притежава съответните активи (акции, облигации, фючърси, валута, ценни метали) на свое име, и разделя тяхното притежание под формата на акции, които акционерите придобиват. По този начин те индиректно притежават дялове от съответните активи, в които инвестират.
Рискове, характерни за ETF (описанието на рисковете е посочено по-долу в т. III): Пазарен (ликвиден, валутен, лихвен), контрагентен риск, риск от грешка при проследяване (при отклонение в представянето на ETF от индекса), риск на емитента, риск, свързан с насрещната страна по сделката, и риск, свързан със сетълмента.

8. **Дялове на колективни инвестиционни схеми (КИС)** - Дяловете на колективните инвестиционни схеми са вид финансови инструменти, издадени от колективна инвестиционна схема, които изразяват правата на техните притежатели върху нейните активи. Дялове на колективни инвестиционни схеми означава и акции на колективни инвестиционни схеми (в приложимите случаи).

9. Деривати (форуърди, фючърси, опции) са финансови инструменти, които се характеризират се с висока степен на риск

- **Опциите** представляват деривативни финансови инструменти, които дават право за закупуване или продажба на определен брой ценни книжа или други финансови инструменти или активи по предварително фиксирана цена до изтичането на определен срок или на определена дата. Транзакциите с опции обаче носят висока степен на риск, тъй като малки изменения в цената на базовия актив, могат до доведат до сериозни такива, при цената на съответната опция. Тъй като инструментът има времево ограничение, купувачът на опции може да закрие (прибира съответната капиталова печалба или загуба), да изпълни (придобива съответния базов актив, за който се отнася опцията) или да остави опцията да падежира (по този начин опцията изтича, без инвеститорът да се възползва от придобиването на съответния актив и губи стойността, платена за придобиването и). Продажбата на опции обикновено води до по-голям риск. Продавачът може да претърпи загуба, която значително да надвиши сумата на фиксираната премия. Продавачът също може да бъде изложен на риск купувачът на опцията да я изпълни и продавачът или да извърши паричен сетълмент, или да придобие или достави съответния инструмент.
- **Фючърсите** са също вид деривативен финансов инструмент и дават право, но и задължение за закупуване или продажба на определен брой ценни книжа или други финансови инструменти по предварително фиксирана цена на определена дата.
- **Договорите за разлики** като вид деривативен финансов инструмент дават право за получаване на разликата между пазарната стойност на определен брой ценни книжа или други финансови инструменти или активи и предварително фиксираната им в договора цена. По договорите за разлики клиентът има и задължението да заплати разликата между пазарната стойност на определен брой ценни книжа или други финансови инструменти или активи и предварително фиксираната им в договора цена, когато има такава разлика.

Рискове характерни за дериватните инструменти (описанието на рисковете е посочено по-долу в т. III): Пазарен (ликвиден, валутен, лихвен), контрагентен риск, риск на емитента, риск, свързан с насрещната страна по сделката, и риск, свързан със сетълмента.

III. Общо описание на рискове при извършване на инвестиции във финансови инструменти

1. **Пазарен риск** - възможността да се реализират загуби поради неблагоприятни изменения в цените на финансовите инструменти, пазарните лихвени проценти, валутни курсове и други. Компонентите на пазарния риск са:
    - **Лихвен риск** - рискът от намаляване на стойността на инвестицията в даден финансов инструмент поради изменение на нивото на лихвените проценти. Изменението в цените на инструментите с фиксирана доходност е обратнопропорционално на изменението на лихвените проценти. При риска, засягащ времевата им структура сериозен фактор се явява разликата между фиксираният лихвен процент и плаващият лихвен процент, като тяхната промяна рефлектира и върху представянето на съответните инструменти.
    - **Валутен риск** - рискът от намаляване на стойността на инвестицията в даден финансов инструмент, деноминиран във валута, различна от лев и, доколкото е приложимо, евро, поради изменение на курса на обмяна между тази валута и лева или евро. Към датата на изготвяне на настоящото приложение в Република България на практика е налице фиксиран валутен курс към единната основна валута евро, поради което и докато това е така, валутният риск към еврото е нисък.

- **Ценови риск**, свързан с инвестиции във финансови инструменти - рискът от намаляване на стойността на инвестицията в даден финансов инструмент при неблагоприятни промени на нивата на пазарните цени.

2. **Ликвиден риск** – рискът от реализиране на загуби поради невъзможност да се продаде даден актив на стойност, близка до справедливата му цена, при нужда от свободни средства за покриване на задължения. Този риск е налице когато свободно търгуемия обем (т.н. free float) на съответната емисия не е достатъчно голям или интересът към финансовия инструмент не е споделен от голям на брой инвеститори, поради което в даден момент няма възможност за реализиране (продажба) на съответния брой финансови инструменти на желаната цена.

3. **Кредитен риск** – възможността от намаляване на стойността на позицията в един финансов инструмент при неочаквани събития от кредитен характер, свързани с емитента на финансови инструменти, насрещната страна по борсови и извънборсови сделки. Този риск отразява още вероятността от фалит на кредитна или финансова институция, в която се съхраняват средствата под управление. Следва да се има предвид, че колкото кредитния риск е по-висок, толкова по-висок е лихвеният процент, който инвеститорите очакват да получат за своя заемен капитал. Кредитният риск се съотнася в:
   - **Кредитен риск от контрагента / риск от неизпълнение** – вероятността насрещната страна по сделка с финансови инструменти да не изпълни своите договорни задължения, поради причини, пряко свързани с финансовото ѝ състояние.
   - **Инвестиционен кредитен риск** - рискът от загуба поради намаляване на стойността на инвестицията в даден финансов инструмент поради кредитно събитие при емитента на този инструмент. Кредитното събитие може да бъде обявяване в несъстоятелност, неплатежоспособност, значителна промяна в капиталовата структура, намаляване на кредитния рейтинг и др. Инвестиционният кредитен риск при дългови ценни книжа обхваща също така рискът от промени в условията, при които дадени дългови ценни книжа са били записани или последващо придобити.
   - **Остатъчен риск** - рискът, който остава, ако признатите техники за редукция на кредитния риск покажат по-ниска ефективност от очакваната. Реално това е риска, който остава налице, въпреки всички положени най-добри усилия да бъдат елиминирани или значително намалени основните рискове. След съответната оценка на риска, той може да бъде идентифициран, да не може да бъде контролиран или пък изобщо да не бъде известен.

4. **Политически риск** - вероятността от загуба в резултат на водената от правителството икономическа политика и евентуални промени в законодателството, оказващи влияние върху инвестиционния климат. В резултат на резки промени в политиката на съответната страна, може да се стигне до нестабилност и оттам може да се засегне възвръщаемостта, която могат да постигнат инвеститорите, тъй като тези промени могат значително да повлияят върху апетита към поемане на риск в съответната страна.

5. **Макроикономически риск** - вероятността от настъпване на преки загуби за клиента поради резки колебания и негативни тенденции в макроикономическата среда. Промяната в макроикономическата среда може да намали значително апетита за риск на всички инвеститори, в следствие на рязка промяна в техните очаквания за развитието на икономиката.

6. **Инфлационен риск** е вероятността от намаление на покупателната сила на местната валута и съответно от повишение на общото ценово равнище в страната и реализиране на загуби поради обезценка на активите, деноминирани в лева. Реално това е рискът от обезценката на базисната валута, използвана за инвестиционните цели, тъй като се предполага, че клиентът ще потребява блага, деноминирани в съответната валута. В един такъв момент, може да се окаже, че инфлацията значително е намалила покупателната възможност на инвеститора, спрямо тези блага.

7. **Отраслов риск** - това е рискът от реализиране на загуба, поради отрицателни тенденции в развитието на определения отрасъл, в който оперира компания, в която са инвестирани активи на клиента.

8. **Информационен риск** - рискът от реализиране на загуби поради неправилно инвестиционно решение в резултат на неравностоен достъп до данни за емитента на даден финансов инструмент, забавяне на съществена информация за него, нейното частично разкриване или некоректно представяне. По принцип всички емитенти на финансови инструменти, които се търгуват на място на търговия са длъжни съгласно приложимото законодателство и/или правилата на съответното място на търговия да разкриват периодично информация за своето финансово състояние, както и друга регулирана информация (включително вътрешна информация и др.), но все пак е налице риск от неизпълнение на тези задължения.

9. **Риск от концентрация** – възможността от загуба поради неправилна диверсификация на експозиции към клиенти, групи свързани клиенти, клиенти от един и същ икономически отрасъл или географска област. Рискът се изразява в това, експозицията към определена група да бъде твърде голяма и при неконтролируеми негативни обстоятелства около нея, да възникне възможност от твърде големи загуби, които да повлияят негативно върху представянето на портфейла. Този вид риск се минимизира с диверсификацията на активите под управление.

10. **Риск на емитента** - рискът се състои в опасността издателят (емитентът) на финансовия инструмент да не реализира печалба или да реализира загуба от дейността си, както и да изпадне във финансови затруднения, неплатежоспособност или несъстоятелност.

11. **Риск, свързан с насрещната страна по сделката, и риск, свързан със сетълмента** – тези рискове включват опасността сетълментът на сделка с финансови инструменти да се забави или да не се изпълни поради вина на насрещната страна по сделката, поради грешка на някой от инвестиционните посредници, участващи в сделката или поради технически причини. По принцип търговията на регулиран пазар и други места на търговия (в частност на “Българска фондова борса“ АД) се осъществява на сетълмент принцип доставка срещу плащане (или т.н. DVP модел), при който депозитарната и сетълмент институция разменя автоматично финансовите инструменти на продавача срещу паричните средства на купувача по сделката с финансови инструменти, за да бъде минимизирани тези рискове, свързани с насрещната страна по сделката и със сетълмента в частност. Все пак следва да се има предвид, че дори и сетълмент модела доставка срещу плащане не може да изключи рискът от насрещната страна по сделката като цяло, и в частност рискът от оперативни и други грешки, които могат да забавят или осуетят сетълмента по дадена сделка с финансови инструменти.

12. **Риск от грешка при проследяване (при отклонение в представянето на ETF от индекса)** - измерва разминаването в представянето от това на бенчмарка, избран да бъде репликиран. Възможно е да се получи при ETF-и, които се стремят да се придържат

към представянето на някой индекс или такива, инвестиращи в суровини. Разликите се получават в следствие на промяна в индексите, която съответния ETF не успява на време да отрази или пък при т.н продължаване (ролване) на фючърсите, които се ползват, за да репликират представянето на цената на съответната суровина.

13. **Риск от използването на ливъридж** - рискът се състои в опасността инвеститорът да претърпи толкова по- големи загуби, колкото повече заемен ресурс използва за инвестицията си, както и да загуби цялата направена инвестиция или дори да загуби по-голяма сума от средствата, които е инвестирал. При използването на голям ливъридж (т.е. голямо съотношение заем/собствени средства) е възможно инвеститорът да загуби пълния размер на инвестицията и дори загубите му да надвишат размера на направената инвестиция. Ливъридж например е налице при търговия на маржин, като използването на ливъридж води до т.нар. „ефект на лоста", т.е. се увеличава както евентуалната печалба, така и евентуалната загуба. В тази връзка при отрицателна доходност от инвестицията ливъриджът води до мултиплициране на загубите съобразно използваното съотношение на заемни към собствени средства.

14. **Риск от пазарна злоупотреба** – рискът, свързан с подаване на нареждане и сключването на сделки, които биха могли да представляват злоупотреба с вътрешна информация и/или манипулиране на пазара, или опит за злоупотреба с вътрешна информация или манипулиране на пазара, по смисъла на приложимото законодателство.

15. **Риск от изпиране на пари, финансиране на тероризъм или друга престъпна дейност** – рискът, присъщ на характера на дейността - сделки с финансови инструменти. Финансовите инструменти потенциално могат да се използват за преобразуване или прехвърляне на имущество, придобито от престъпление или от акт на участие в престъпление, с цел да бъде укрит или прикрит незаконният произход на такова имущество или има за цел да подпомогне лице, което участва в извършването на такова действие с цел да се избегнат правните последици от деянието на това лице.

16. **Риск свързан са налагане на санкции** – рискът свързан с налагане на санкции по отношение на компания, емитент на финансови инструменти, пазар, на който се търгуват финансови пазари, депозитар или попечител, държащ или съхраняващ финансови инструменти, в резултат на което притежавани от клиента финансови инструменти могат да бъдат замразени за неопределен период от време, през който период клиентът няма да може да се разпорежда с тях.

17. **Попечителски риск** – инвестициите в дадени пазари, най-вече в развиващите се пазари, при които правилата и регулациите, отнасящи се до системата на попечителски услуги, могат да са по-слабо развити от гледна точка на защита на инвеститорите в сравнение с тези пазари, които имат стриктни попечителски правила. Активите на тези пазари, доверени на попечители, където такива са нужни, могат да бъдат изложени на рискове, свързани с невъзможността попечителят да изпълнява задълженията си. Този риск е увеличен, когато на съответния пазар не съществува система за компенсация на инвеститори, или, ако такава система съществува, даден инвеститор не е покрит от закрилата предложена от системата.

18. **Правен риск** – рискът от несигурност в резултат на правни действия или несигурност по отношение на приложимостта на договори, законови и подзаконови актове, например законосъобразност на договора, правоспособност на страната да сключи договор.

19. **Операционен риск –** дефинира се като риск от директни или индиректни загуби в резултат на неадекватен вътрешен контрол, човешки действия, организация или външно събитие. Този риск покрива човешки грешки, злонамерени деяния от страна на служители, сриване в информационните системи, както и външни събития като аварии, пожари, наводнения и други.

IV. Банката уведомява Клиента, че:

1. КФН или Европейският орган за ценни книжа и пазари (ESMA) могат да допълват и променят описанието на рисковете за различни видове финансови инструменти.
2. Описанието на отделните видове риск, свързан с финансовите инструменти, няма изчерпателен характер, а съдържа най-типичните видове риск и тяхно основно и принципно описание. Възможно е съществуването и на други рискове, рискови проявления или характеристики, непосочени в настоящото Общо описание, които могат да бъдат резултат от непредвидени пазарни състояния или инвестиционно поведение на Клиента.
3. Преди да извършва сделки с финансови инструменти, Клиентът следва да прецени внимателно дали предлаганата услуга е подходяща за него с оглед притежаваните от него знания, опит и финансови възможности.
4. Когато непрофесионален клиент или потенциален непрофесионален клиент изпитва необходимост от допълнителни разяснения за рисковете свързани с финансовите инструменти, то на него му се предоставят допълнителни сведения и информация.

V. Заключителна част

Приложение 2 е неразделна част от ОУ, които Банката предоставя на Клиента, ведно с други документи, с които Клиентът трябва да се запознае преди подписването на ОУ.